

Стоматолошки факултет – Скопје
Клиника за ортодонција
Здравствен дом – Скопје

НЕЕРУПТИРАНИ ТРЕТИ МАНДИБУЛАРНИ МОЛАРИ И НЕДОСТИГ НА ПРОСТОР ВО ДЕНТАЛНИОТ ЛАК*

Ѓоргова Јулијана, Симка Серафимова, Аница Софјанова, Мира Митева

Вршена е анализа на положбата на нееруптирани мандибуларни молари, со цел да се согледа расположливиот простор во денталниот лак и намалената можност за појава на терцијална теснота. Во испитувањето беа опфатени 50 пациенти од 10 до 11-годишна возраст, каде што коронките на третите мандибуларни молари беа видливи на ортопантомографски снимки.

Патот на развојот на третите молари е под влијание на биолошки, динамички и механички фактори од генетско и филогенетско потекло, кои предизвикуваат варијации во нивниот број, големина и степен на развојот. Зачетоците на третите мандибуларни молари можат да бидат хоризонтално, косо или вертикално поставени, а сместени преангуларно, во самиот ангулус или во *ramus ascendens*. Значаен предуслов за нормална ерупција е благиот мезијален наклон на третите молари кој ја следи Шпеовата кривина.

Еден од можните фактори за импакција на третите молари е неповолната положба на фоликулите. А во времето на ерупцијата, во адолесцентниот и пост-адолесцентниот период може да дојде до појава на терцијална теснота во интерканинскиот мандибуларен простор. Оваа појава почесто се среќава кај мажите отколку кај жените, а тоа се доведува во врска со разликата што постои меѓу половите во текот на последната фаза на фацијалниот развојот (Van der Linden, 1973).

Истражувањата на Van der Linden, Milačić, Tait^{4, 3, 5}, даваат поткрепа на ставот дека голем број мезио-ангуларни импакции на третите мандибуларни молари се јавуваат во вилиците каде што не постои доволен простор за ерупција на овие заби, а од друга страна, отсуството или екстракцијата на третите молари овозможува дентицијата како целина повторно да се прилагодува.

Можноста за дистална миграција на забите претставува поволна околност за зачувување на хармонијата на предниот дел од мандибуларниот дентален лак.

Целта на овој труд е да се испита степенот на мезио-ангуларните наклони на нееруптираните трети мандибуларни молари и расположливиот простор во денталниот лак, да се согледа разликата во положбата на левиот и десниот мандибуларен молар и да се направи компарација меѓу половите.

* Трудот е читан на III-от интерсекциски состанок на ортодонтските секции на СР Македонија и СР Србија, Крушево, 1982.

Материјал и метод

Од вкупно прегледаните ортопантомографски снимки (450), издвоивме 50 кои ни послужија како материјал за анализа; од нив 21 припаѓаа на машки, а 29 на женски испитаници од 10 до 11-годишна возраст.

На секој филм ги правевме следниве мерења:

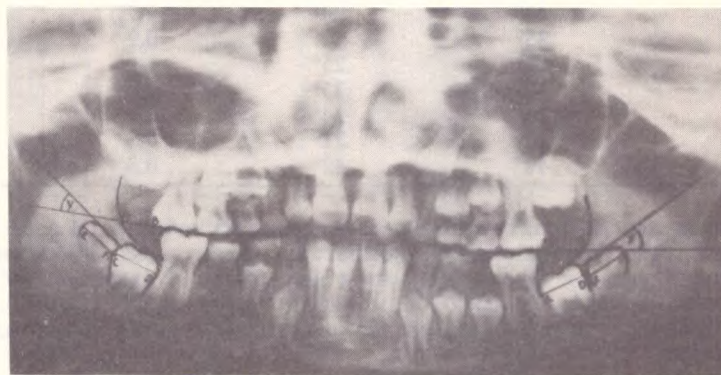
1. аголот на наклонот на третите мандибуларни молари или Y-аголот, кој се добива од пресекот на оклузалната рамнина на еруптираните молари и премолари и линијата што поминува низ туберите на долните трети молари;

2. растојанието меѓу дисталната површина на првите мандибуларни молари и anteriornata граница на ramus ascendens, мерен по должината на оклузалната рамнина или АВ-линијата;

3. мезиодисталните должини на вторите и третите молари или CD и EF растојанието.

Од добиените резултати го пресметавме и индексот на моларниот простор (IMP), по формулата $\frac{A+B}{CD+EF}$.

На сликата 1 се означени аглите, линиите и растојанијата на ортопантомографска снимка кај еден пациент.

Сл. 1

Резултати и дискусија

Првите видливи знаци од криптите на третите мандибуларни молари што можат да се забележат на рендгенска снимка се со свонеста депресија во горната површина на мандибулата. Оваа регија е пресек на хоризонталниот и асценденталниот рамус, каде што коскената површина силно се завиткува. Во текот на развојот криптата постепено се затвора со околната коска. Растот на процесус алвеоларис честопати е со послаб интензитет наспроти помалку изразената ангуларна ремоделација, што претставува и механичка пречка во понатамошниот развојот на третиот мандибуларен молар.

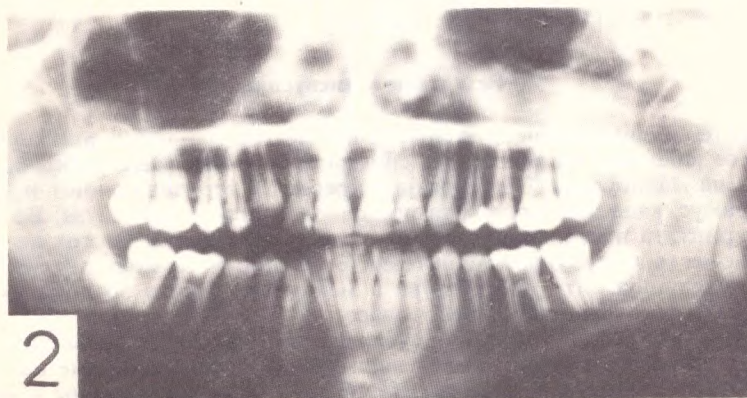
Резултатите добиени од мерењето на Y-аголот и индексот на интермоларниот простор на група машки испитаници го презентираме на табела 1. Вредностите за Y-аголот се движее меѓу 16° и 45° за десната страна и меѓу 16° и 58° за левата страна. Индексот на моларниот простор изнесуваше 0,4–1,2 за десната и 0,4–1,1 за левата моларна регија.

ТАБЕЛА 1.

РЕЗУЛТАТИ ОД ПРЕМЕРУВАЊЕТО НА Y-АГОЛОТ И IMP НА ГРУПА МАШКИ ИСПИТАНИЦИ

Број	Y-агол		IMP	
	десно	лево	десно	лево
1.	30°	37°	0,9	1,1
2.	35°	45°	1,0	0,9
3.	16°	20°	0,4	0,4
4.	22°	30°	0,7	0,5
5.	25°	23°	1,2	1,0
6.	57°	37°	0,6	0,6
7.	35°	18°	0,7	0,8
8.	41°	29°	0,6	0,4
9.	31°	16°	0,8	1,1
10.	48°	58°	0,6	0,6
11.	40°	29°	0,8	0,8
12.	45°	50°	0,5	0,4
13.	28°	20°	0,8	0,9
14.	29°	30°	0,8	0,5
15.	43°	29°	0,7	0,7
16.	35°	30°	0,9	0,8
17.	22°	25°	1,0	1,0
18.	30°	35°	0,7	0,6
19.	26°	34°	0,4	0,4
20.	25°	21°	0,8	0,7
21.	40°	42°	0,8	0,8

Групата женски испитаници е презентирана на табела 2. И овде забележуваме индивидуални варијации во положбата на третиот мандибуларен молар, а внатре во испитуваната група вредностите за Y-аголот се движеа од 20° до 54°, за левата и десната страна. Индексот на моларниот простор беше 0,4–1,3. Колку се поголеми вредностите за овој индекс, можностите за простор во денталниот лак се зголемуваат.

Сл. 2

Средните вредности за Y-аголот во групата машки и женски испитаници, прикажани на табелите 3 и 4, не покажаа значајни разлики меѓу половите.

Неповолната положба на третите мандибуларни молари може да доведе до појава на терцијална теснота, што го потврдуваме со приказ на еден случај од нашата секојдневна казуистика (сл. 2).

ТАБЕЛА 2. РЕЗУЛТАТИ ОД ПРЕМЕРУВАЊЕТО НА Y-АГОЛОТ И IMP НА ГРУПА ЖЕНСКИ ИСПИТАНИЦИ

Број.	Y-агол		IMP	
	десно	лево	десно	лево
1.	54°	50°	0,6	0,5
2.	49°	45°	0,7	0,6
3.	31°	31°	0,5	0,4
4.	25°	30°	0,8	0,8
5.	42°	50°	0,6	0,7
6.	28°	36°	0,5	0,5
7.	38°	38°	0,5	0,6
8.	42°	37°	0,6	0,7
9.	28°	28°	0,6	0,5
10.	45°	40°	0,6	0,7
11.	50°	35°	0,5	0,6
12.	45°	46°	0,3	0,5
13.	48°	28°	0,5	0,4
14.	35°	26°	1,0	1,0
15.	44°	28°	0,7	0,5
16.	35°	30°	0,8	0,7
17.	45°	54°	0,9	1,3
18.	20°	22°	0,8	0,4
19.	46°	30°	0,6	0,7
20.	22°	30°	1,0	1,2
21.	35°	38°	0,6	0,4
22.	40°	25°	0,4	0,4
23.	45°	32°	0,4	0,6
24.	30°	44°	0,6	0,6
25.	25°	30°	0,7	0,8
26.	48°	43°	0,9	0,6
27.	43°	40°	0,9	0,6
28.	35°	20°	0,8	0,7
29.	32°	34°	0,5	0,6

ТАБЕЛА 3. ВРЕДНОСТИ ЗА Y-АГОЛОТ НА МАШКИ ИСПИТАНИЦИ

	Број.	$\bar{X}$	СД	КВ
десно	21	33,47°	11,38	34,00
лево	21	31,33°	10,71	34,18

ТАБЕЛА 4. ВРЕДНОСТИ ЗА Y-АГОЛОТ НА ЖЕНСКИ ИСПИТАНИЦИ

	Број.	$\bar{X}$	СД	КВ
десно	29	38,79°	9,08	23,42
лево	29	35,17°	8,55	24,31

Сл. 3

На слика 3. прикажуваме случај каде што е извршена рана екстракција на првите мандибуларни молари како резултат на кариес и каде што постои реална можност зачетоците на третите молари да заземаат правилна положба во денталниот лак.

Заклучок

Мерења на големините на Y-аголот за мандибуларните трети молари, мезиодисталните ширини на вторите и третите молари, како и индексот на интермоларниот простор на ортопантомографски рендгенски снимки на пациенти од 10 до 11-годишна возраст укажаа на следново:

1. вредностите за Y-аголот се движеа од 16° до 58° , со варијации за вредностите на левата и десната страна;
2. средната вредност за Y-аголот кај женските испитаници е $35,98^{\circ}$ наспроти онаа кај машките испитаници, со средна вредност од $32,40^{\circ}$;
3. не беа најдени значајни разлики меѓу просечните вредности кај машките и женските испитаници;
4. поволните просторни прилики, како и раната екстракција на првиот или вториот траен молар, дејствуваат позитивно врз положбата на третите мандибуларни молари.

UNERUPTED THIRD MANDIBULAR MOLARS AND CROWDING IN THE DENTAL ARCH

Summary

Measurement of y-angle of mandibular third molars, mesiodistal widths of second and third molars, as well as the index of intermolar space after orthopantomographic radiographies of patients 10–11 years old suggest the following:

1. Y-angle values ranged 16° – 58° , with variations for the left and right side values.
2. Y-angle mean value in females is found to be $35,88^{\circ}$, while in males it was $32,40^{\circ}$.
3. Significant differences between mean values found in males and females were not stated
4. Advantageous space condition, as early extraction of the first permanent molar has favourable influence on third mandibular molar position.

Литература

1. Gvozdrenović, V., Milošević, Z.: Germektomija trećih molara u ortopediji vilica. SGS, 2:93, 1978.
2. Marković, M., Trišović, D., Rafej, M., Priboj, V., Tucić, N.: Verovatnoća pojave različitih razvojnih stadijuma stadijuma trećih donjih molara u odnosu na životno doba. SGS, 5:325, 1978.
3. Milačić, A., Kresić-Blaško, Z.: Prilog izučavanju razvojnih karakteristika trećeg trajnog molara. Bilten Udruženja Ort. Jug. 12:19-25.1980.
4. Van der Linden, Teoretski i praktički aspekti kompresija u humanoј denticiji. Bilten Udruženja Ort. Jug. 5:21.1973.
5. Tait, R.V., Williams, M.: Faktors Influencing the Primary Inclination of Lower Third Molar Crypts. Br. Journal Orthod. 5:41-45, 1978.